

בש"פ 3199/15 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 3199/15

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

העורר: פלוני

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
מיום 5.5.2015 במ"ת 56172-1-15 שניתנה על-ידי
כבוד השופטת ד' עטר

תאריך הישיבה: ג' בסיון התשע"ה (21.5.2015)

בשם העורר: עו"ד אוהד מגורי; עו"ד אווס עזאם

בשם המשיבה: עו"ד אופיר טישלר

מתורגמנית: גב' אודט אבו סלאח

החלטה

1. בפני ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 5.5.2015 (מ"ת 56172-01-15, השופטת ד' עטר) שבה הוא הורה על מעצרו של העורר עד תום ההליכים כנגדו.

2. ביום 27.1.2015 הוגש כתב אישום נגד העורר לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד. על-פי המתואר בכתב האישום, העורר ובן דודו, ס.ע. (להלן: ס.), קשרו קשר לפגוע במאפייה ב....., עיר מגוריהם. זאת, על רקע סכסוך בין צעירה שהייתה בקשר רומנטי עם העורר לבין שתיים אחרות, שהמאפייה היא בבעלות משפחתה של אחת מהן. ביום 18.12.2014 נסעו יחדיו שני הנאשמים ברכב, ולאחר ששתי משקאות אלכוהוליים במקומות שונים, הגיעו בשעת צהריים ל..... כשברשותם שני רימוני הלם. ס. היה זה שנהג ברכב. בסמוך לבית הקברות הישן ב..... האט ס. את נסיעתו, והעורר זרק מהחלון את אחד מרימוני ההלם למדרכה. לאחר מכן, ס. האיץ את נסיעתו והשניים נמלטו מהמקום. בסמוך לאחר שהתפוצץ רימון ההלם על המדרכה עברו במקום אישה ופעוט. בהמשך לכך, נסעו השניים לכיוון המאפייה. בסמוך למאפייה ס. עצר את הרכב, והעורר ירד ממנו כשהוא מסתיר את פניו בחולצתו ובידו רימון ההלם השני. העורר רץ לתוך המאפייה והשליך אליה את רימון ההלם שהתפוצץ בתוכה. בשלב זה, העורר רץ בחזרה לרכב אשר ס. סובב אותו בינתיים כדי לאסוף את העורר. העורר נכנס לרכב והשניים נמלטו מהמקום. בהמשך, ס. הסיע את העורר לטירה ונסע חזרה לביתו ב....., שם ניקה את הרכב על מנת להעלים ראיות. תחילה, נעצר ס. על-ידי המשטרה. העורר, שידע על מעצרו של ס. ועל כך שמחפשים אותו, העלים את מכשיר הטלפון שברשותו והסתתר בדירות מסתור. ביום 22.1.2015 בשעה 8:00 דפקו שוטרים בדלת הדירה שבה שהה העורר בנתניה בקומה גבוהה. העורר נמלט מהם על-ידי קפיצה ממרפסת אותה דירה אל הקומה שמתחתיה, שם נתפס בסופו של דבר על-ידי המשטרה. בגין עובדות אלו יוחסו לעורר העבירות הבאות: קשירת קשר לביצוע פשע (לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977) (להלן: חוק העונשין); נשיאת נשק (לפי סעיף 144(ב) לחוק העונשין); שתי עבירות של היזק בחומר נפיץ (לפי סעיף 454 לחוק העונשין); שיבוש מהלכי משפט (לפי סעיף 244 לחוק העונשין); והפרעה לשוטר במילוי תפקידו (לפי סעיף 275 לחוק העונשין).

3. עם הגשת כתב האישום כנגד העורר הגישה המדינה גם בקשה לעוצרו עד תום ההליכים כנגדו. טרם הדין בבקשה הוגש תסקיר מעצר ביחס לעורר, שהיה בן 18 וחצי בעת ביצוע העבירות. התסקיר עמד על כך שמאז שסיים העורר את לימודיו, לאחר עשר שנות לימוד, הוא מקיים אורח חיים לא יציב, מתרועע עם חברה שולית ואינו עובד בעבודה קבועה. שירות המבחן העריך את הסיכון להישנות עבירות אלימות מצידו של העורר כבינוני. באותה עת, נבחנה על-ידי שירות המבחן חלופת מעצר בבית דודו ודודתו של העורר ב..... לצורך כך, נבחנו בני משפחתו של העורר שהוצעו לשמש כמפקחים: דודו, דודתו ואביו. שירות המבחן התרשם כי אביו של העורר מהווה דמות סמכותית עבורו, על אף שבעבר התקשה בכך בשל מערכת היחסים הבעייתית עם אמו של העורר על רקע גירושיהם. באשר לדוד צוין כי יש לו הרשעה קודמת בעבירה של אלימות במשפחה כלפי גרושתו משנת 2002, וכן הרשעה נוספת בעבירת אלימות לפני למעלה מעשרים שנה. שירות המבחן התרשם כי חרף הרשעותיו בעבר הדוד יכול להוות דמות סמכותית ומפחיתת סיכון עבור העורר. כן התרשם שירות המבחן כי הדודה מתאימה לתפקיד הפיקוח. בסיכומו של דבר, שירות המבחן המליץ על שחרורו של העורר לחלופת מעצר בבית דודו ודודתו ב..... בפיקוחם וכן בפיקוח אביו, בתוספת איזוק אלקטרוני, ותוך הטלת צו פיקוח של שירות המבחן עליו למשך שישה חודשים. בתסקיר צוין כי ככל שיוחלט לא למנות את הדוד למפקח בשל עברו הפלילי, ניתן יהיה אף להסתפק בפיקוחם של האב והדודה.

4. ביום 24.2.2015 הורה בית המשפט המחוזי על מעצרו של העורר עד תום ההליכים כנגדו (השופט מ' ברק נבו). בית המשפט המחוזי עמד על חומרת המעשים של העורר וציין כי העובדה שלא היו נפגעים ממעשיו היא "בגדר נס". בנוגע לבריחתו של העורר מהשוטרים צוין כי עבר חודש עד שהעורר נעצר וכי גם במהלכו של חודש זה הוא לא התעשת ויצא ממקום מסתורו, ולמעשה אף נמלט תוך לקיחת סיכון מהמשטרה כשהגיעה לעצור אותו. בית המשפט

המחוזי סבר כי אין לשחרר את העורר לחלופת מעצר בשלב זה של ההליך, וכן כי מיקום החלופה המוצעת ב..... אינו מספק בשים לב למקום ביצוע העבירות ולמקום מגוריהם של המעורבים בסכסוך.

5. העורר הגיש על החלטת בית המשפט המחוזי ערר לבית משפט זה, וזה התקבל ביום 18.3.2015 במובן זה ששירות המבחן התבקש להכין תסקיר משלים אשר בו תיבחן חלופה אחרת, לא בעיר (בש"פ 1594/15, השופט צ' זילברטל). השופט זילברטל עמד על כך שמדובר בעורר אשר ניתן להשיג בעניינו את עילת המעצר באמצעות חלופה, בשים לב לכך שהוא צעיר בעל עבר נקי ומסכת משפחתית לא פשוטה, שיש להעדיף את שיקומו, כפי שהמליץ שירות המבחן, ובלבד שהחלופה תהיה הדוקה ומחוץ לעיר

6. ביום 31.3.2015 הוגש תסקיר מבחן משלים בעניינו של העורר, ובמסגרתו ציין שירות המבחן כי אביו של העורר הציע בעת הזו חלופה בעיר יפו במסגרת המכונה "בית חם", המספקת מענה למשתקמים, בעיקר משתקמים מסמים. שירות המבחן התרשם כי חלופה זו אינה הולמת את הסיכון הנשקף מן העורר ואת צרכיו, בשל כך שהיא כרוכה בחשיפה לחברה שולית ואינה ערוכה להתמודדות עם בעיותיו של העורר. על כן, שירות המבחן ביקש דחייה על מנת לבחון חלופות נוספות שיוצעו על-ידי האב. ביום 21.4.2015 הוגש תסקיר נוסף, ובו נבחנה חלופה במסגרת המכונה "חזרה לחיים" בעיר יפו, אשר הייתה דומה במאפייניה לחלופה הראשונה שהוצגה בהיותה מסגרת המתאימה בעיקר למשתקמים מסמים. האב הציע כי חלופה זו תשמש לשינה ולמגורים עבור העורר, וזאת בפיקוח שלו ושל מפקחים נוספים, הגם שהם מתגוררים ב....., כמפורט להלן. לצורך כך, הוצגו לשירות המבחן מספר מפקחים נוספים. מפקח אחד שהוצע הוא מר י.ח. (להלן: ח.), בן 20.5 המתגורר ב....., אשר אינו מכיר את העורר אך אביו ואביו של העורר הם חברים קרובים. שירות המבחן התרשם כי ח. מנהל אורח חיים נורמטיבי אך לא יוכל לשמש דמות סמכותית עבור העורר, שאותו הוא אינו מכיר, ואף יתקשה לעמוד בתפקיד הפיקוח לאורך זמן. שירות המבחן ציין כי הוצג מפקח לו נוסף שטרם מלאו לו 19 שלהערכת שירות המבחן אינו מתאים לתפקיד הפיקוח. שירות המבחן נפגש גם עם מר מ. ע. (להלן: ע.), בן 26, קרוב משפחתו של העורר המתגורר ב..... צוין כי גם מפקח מוצע זה אינו מכיר את העורר באופן ישיר אך מכיר את אביו, והוא נטול עבר פלילי. שירות המבחן התרשם כי הוא עשוי להתאים בפיקוח על העורר אך לא ברור מה תהיה רמת סמכותו והשפעתו על העורר ללא היכרות ביניהם. שירות המבחן ציין כי האב עושה מאמצים משמעותיים למצוא חלופה לבנו, אך כי החלופות שהוצעו אינן מספקות, וכי המפקחים שנמצאו מתאימים יתקשו לעמוד בפיקוח במסגרת כזו לאורך זמן. שירות המבחן התרשם כי ניתן יהיה לשחרר את העורר למסגרת משפחתית המורכבת מאנשים בוגרים ואחראים ומחוזקת באיזוק אלקטרוני, וכי ככל שתימצא חלופה כזו בסמוך ל....., שתאפשר את היערכות המפקחים, הומלץ לשקול את שחרורו אליה.

7. ביום 26.4.2015 התקיים עוד דיון בפני בית המשפט המחוזי, ובו הורה בית המשפט המחוזי על עריכת תסקיר משלים נוסף. ביום 4.5.2015 התקבל תסקיר משלים, שבו נבחנה החלופה העדכנית שהוצעה על-ידי העורר, לפיה העורר ישהה בדירה שנשכרה לשם כך בנתניה, בפיקוחם של אביו, דודו, דודתו וע.. בהקשר זה, הוצג חוזה שכירות לשלושה חודשים ביחס לדירה עם אופציה להארכה למשך שלושה חודשים נוספים, וכן אישור על הכנת התנאים הדרושים להתקנת איזוק אלקטרוני. שירות המבחן התרשם שמדובר בחלופה שבמסגרתה מרבית המפקחים הם אנשים בוגרים ואחראיים המכירים את העורר, וזאת בנוסף לע., שנמצא מתאים לסייע בפיקוח. כמו כן, צוין כי מיקומה של החלופה בנתניה, במרחק סביר מהעיר שבה גרים המפקחים, ועם זאת מרוחקת מספיק ממקום ביצוע העבירה, תאפשר למפקחים להיערך לפיקוח ותפחית את הסיכון הנשקף מהעורר. שירות המבחן המליץ לשחרר את העורר לחלופה המוצעת בפיקוחם של המפקחים, בתוספת של איזוק אלקטרוני, ותוך מתן צו פיקוח של שירות המבחן למשך שישה חודשים.

8. ביום 5.5.2015 התקיים דיון בבית המשפט המחוזי שאליו הגיעו גם המפקחים. בית המשפט המחוזי התייחס בהחלטתו מאותו יום להתרשמותו מהמפקחים שהופיעו בפניו. באופן כללי, סבר בית המשפט המחוזי כי המפקחים לא היו מודעים מספיק לנסיבות ביצוע העבירה ולכתב האישום שהוגש כנגד העורר. ביחס לאביו של העורר צוין כי הוא לא היה מודע לבעיה של שתיית אלכוהול שממנה סבל העורר ושאותה ציין העורר בעצמו (בתסקיר הראשון שהוגש בעניינו). כן צוין כי האב לא היה מודע להיבט השיבוש במעשים המיוחסים לבנו ולאורח החיים הבלתי יציב שניהל. לגבי דודו של העורר צוין גם כי הוא בעל עבר פלילי, ובכלל זה הרשעה קודמת בעבירה של אלימות במשפחה משנת 2002 וכן הרשעה נוספת מלפני כעשרים שנה, בעבירות נשק (ובכללן הנחת חומרי חבלה בכוונה לגרום למוות) והתאגדות בלתי חוקית, אשר בגינה ריצה שנת מאסר. ביחס לע. צוינה התרשמותו של שירות המבחן כי לא ברור עד כמה הוא יהיה דמות סמכותית עבור העורר, וכך גם ביחס לח., אשר לגבי יכולת הפיקוח שלו על העורר התרשמות שירות המבחן הייתה שלילית בעיקרה. בשים לב לכל אלה, למידת המסוכנות המיוחסת לעורר ולחשש מפני הימלטותו נוכח התעוזה שגילה, קבע בית המשפט המחוזי כי אין בחלופת המעצר המוצעת כדי להוות חלופה ראויה, אף בתוספת איזוק אלקטרוני. זאת, אף מבלי להידרש לכך שהדירה המוצעת היא פתרון זמני בלבד שאינו עולה על פרק של שישה חודשים.

הערר

9. העורר טוען בפני, בעיקרו של דבר, כי שגה בית המשפט המחוזי בכך שפסל את החלופה שהוצעה על-ידו והומלצה על-ידי שירות המבחן.

10. לענין המפקחים טוען העורר כי לא היה מקום לקבוע כי הם אינם ראויים, מקום ששירות המבחן קבע היפוכם של דברים. בהקשר לידיעותיהם של המפקחים באשר לאמור בכתב האישום נטען כי כלל המפקחים ידעו שמדובר באירוע של זריקת רימון, כך שעיקרו של כתב האישום והמסוכנות הנשקפת מן העורר ברורה להם, ואין לצפות מן המפקחים שיכירו כל פרט ופרט בכתב האישום. עוד נטען, כי מדובר בכשל אשר ממילא נפתר במהלך הדיון, עת הובהר למפקחים הפרטים הנוספים, ובהם הרקע הרומנטי למעשים ובריחתו של העורר לאחריהם.

11. באשר למודעותו של האב ולהשגחתו על העורר בעבר נטען כי הנסיבות האובייקטיביות הכרוכות במגוריו של העורר אצל אמו והסכסוך עמה הקשו על האב להשגיח על בנו מקרוב.

12. באשר לכך שחלק מן המפקחים הם בעלי עבר פלילי טוען העורר כי הדברים אמורים רק בשניים מהם - האב והדוד. לגבי אביו של העורר נטען כי יש לו עבר פלילי רחוק, היינו שהרשעתו האחרונה היא משנת 2001, כי הוא מעולם לא ריצה עונש מאסר וכי אין בעניינו תיקים פתוחים. כן נטען כי שירות המבחן התרשם לחיוב מן האב ומיכולתו ורצונו לפקח על העורר. באשר לעבר הפלילי של הדוד, נטען כי הרשעתו האחרונה היא משנת 2006, וכי עבירות הנשק שבהן התמקד בית המשפט המחוזי בוצעו בעת היה הדוד בן 18 כשבריאיונות הייתה תקינה, בעוד כיום הוא בן 45 ונכה. כן צוין כי שירות המבחן התרשם כי על אף עברו הפלילי הדוד יכול להיות דמות סמכותית עבור העורר.

13. באשר ליכולתם של המפקחים לבצע את תפקידם טוען העורר כי לשם כך לא נדרשת בהכרח היכרות עם העורר, וכי למעשה דווקא מפקחים כאלה עשויים להקפיד יותר עם מי שנתון לפיקוחם. כן מדגיש העורר כי אביו ודודו הם דמויות סמכותיות, וכי שירות המבחן התרשם מהמפקחים לחיוב, וכי היה על בית המשפט המחוזי לאמץ המלצה זו.

14. באשר למיקומה של חלופת המעצר נטען כי אביו של העורר ניסה למצוא חלופות מתאימות, וכי הציג את החלופה הנוכחית לאחר שנדחו הצעותיו לשלב את העורר בהוסטלים ומסגרות שונות. העורר מצוין כי מדובר בדירת מגורים שבה ישהה עמו האב, וכי ישנה הסכמה עקרונית של בעל הבית להשכיר את הדירה גם לתקופה נוספת. כן צוין כי לחלופה זו יתווספו איזוק אלקטרוני וכן הטלת ערבויות והפקדות גבוהות וצו פיקוח של שירות המבחן. בהקשר זה, צוין בא-כוחו של העורר כי הוא מותיר את סכומי הערבויות וההפקדות לשיקול דעת בית המשפט, אך הוסיף כי אין כל בעיה לגבי סכומי ערבויות גבוהים ביותר (בצינו את הסכום של 100,000 שקל), וכי הוא מבקש שההפקדה של האב תהיה עד לשיעור של כ-10,000 שקלים בהתחשב במצבו הכלכלי.

15. לבסוף, העורר טוען כי בית המשפט המחוזי שגה כשלא נתן משקל משמעותי לגילו הצעיר ולכך שזו מעורבותו הראשונה בפלילים, ובהתאם לכך לשיקולי השיקום בעניינו שיוגשמו על-ידי הפיקוח המוצע על-ידי שירות המבחן. בהקשר זה טוען העורר כי ההתרשמות לגבי מסוכנותו "הבינונית" נובעת רק מכך שהרחיק את עצמו מהאירועים, דבר שאין לזקוף לחובתו בשלב זה. כן מפנה העורר לפסיקה שבה נבחנו חלופות מעצר במקרים של זריקת רימוני הלם, ואף במקרה של זריקת רימון רסס כאשר הנאשם היה צעיר ונטול עבר פלילי (בהפניה לבש"פ 2751/00 לוי נ' מדינת ישראל (18.4.2000)).

16. מנגד, המדינה טענה כי יש לדחות את הערר. לשיטת המדינה, היא מנחה עצמה לאור החלטתו של השופט זילברטל בעניין, אלא שהמפקחים המוצעים אינם יכולים להוות בסיס לחלופה הדוקה. על העורר, כך נטען, לא ניתן לסמוך, בשים לב לעבירות המיוחסות לו ולהימלטותו בעבר. על כן, לשיטת המדינה יש להקפיד הקפדה יתרה עם המפקחים. בהקשר זה, הצביע בא-כוח המדינה בעיקר על כך שהדוד לא דיווח לבית המשפט המחוזי באופן מלא על עברו הפלילי, וכי גם ח. לא דיין באשר לכך שנחקר במשטרה אך לפני מספר חודשים.

דין והכרעה

17. לאחר שבחנתי את הדברים אני סבורה שדין הערר להתקבל.

18. אכן, לא ניתן להקל ראש בעבירות המיוחסות לעורר, כמו גם במכלול הנסיבות הנוגעות לברירתו מן המשטרה. עם זאת, חלופת מעצר היא תמיד "מענה יחסי", ויש לבחון אם היא מבטיחה את שלום הציבור במידה מספקת (ראו למשל: בש"פ 11559/04 כהן נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (23.12.2004); בש"פ 2006/10 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה ח' (15.3.2010)). יתרה מכך, בעניינו של העורר, כפי שצוין גם חברי השופט זילברטל, יש לתת את מלוא המשקל גם לגילו הצעיר ולכך שהוא נעדר עבר פלילי, ולעזור לו לפסוע בנתיב שיאפשר לו לבנות את חייו מחדש.

19. אני סבורה כי בנסיבות העניין יש לייחס משקל רב להירתמותו המלאה של האב לסיוע לבנו. מיקומה של חלופת המעצר, כמו גם מחויבותו של האב לליווי של התהליך, הניכרת במיוחד בתסקירים המשלימים בעניינו של העורר, מניחים את התשתית המספקת, שעליה ניתן לבנות את חלופת המעצר במקרה זה.

20. אכן, בעולם אידיאלי ניתן היה לשאוף שכל המפקחים יהיו נטולי עבר פלילי, ומי שהתנהגותם חפה מכל דופי או מעידה. אולם, בכל מקרה ומקרה שומה לבחון האם יש בעברם או בהתנהגותם של המפקחים כדי לפגום ביכולתם

לשמש כמפקחים אפקטיביים. אני סבורה שבמקרה זה התשובה לשאלה זו היא שלילית. שירות המבחן אף הוא המליץ על שחרורו של העורר לחלופה המוצעת, וכן על רובם של המפקחים המוצעים כמתאימים לפיקוח. על כך יש להוסיף כי מסוכנותו של העורר, על אף המעשים החמורים המיוחסים לו, היא מוגבלת ונובעת בעיקרה מאובדן דרך של בחור צעיר בעל נסיבות חיים לא פשוטות.

21. באשר למפקחים שהוצעו יש להעיר כי שירות המבחן בחן גם את דודתו של העורר ומצא אותה מתאימה לפיקוח. החלטתו של בית המשפט המחוזי, וכך גם הטענות שבפני, לא התמקדו במפקחת זו. אני סבורה כי פיקוח של דודו, דודתו, אביו של העורר, וע., יכול להוות חלופה אפקטיבית ומספיקה במקרה זה, וזאת אף מבלי פיקוחו של ח. אשר הן שירות המבחן והן בית המשפט המחוזי לא התרשמו שהוא יכול להוות דמות סמכותית עבור העורר. זאת, בתוספת איזוק אלקטרוני וערבויות כספיות שיוטלו על המפקחים, וכן תוך פיקוח של שירות המבחן לשישה חודשים, כפי שהומלץ בתסקיר האחרון מיום 4.5.2015.

22. בשים לב לצורך לקבוע את פרטי הערבויות הכספיות שיושטו על המפקחים, וכן לחזור ולוודא את מודעותם להיקף האחריות המוטלת עליהם וכן לחלוקת האחריות והזמנים ביניהם בשים לב למגבלות של כל אחד מהם, אני מורה על החזרת התיק לבית המשפט המחוזי לצורך זה בלבד.

23. בשולי הדברים, אני מבקשת להטעים כי טוב יעשה העורר אם יבין כי שחרורו לחלופת מעצר מבטא אמונה בכך שניתן לאפשר לו לחזור לדרך הישר, תוך הסתייעות באביו החפץ בטובתו ובאנשים קרובים נוספים. חשוב שהעורר ידע לנצל הזדמנות זו היטב ולא לחזור לסורו.

24. סוף דבר: הערר מתקבל כאמור בפסקאות 21-22 לעיל.

ניתנה היום, ח' בסיון התשע"ה (26.5.2015).

ש ו פ ט ת